

Baron bōgans

Ap 40 km (alternatīvas: 20 un 30 km) garš veloaplis
Dundagas apkārtņē

Maršruta raksturojums

Veloaplis dod iespēju iepazīt Dundagas tuvāko apkārtni. Pa ceļam var apmeklēt Pāces vilnas fabriku, „Kalēju” zirgaudzētavu, Liepniekvalka alas, uzkāpt Valpenes piramidā, iepazīties ar Kubalu skolu – muzeju, degustēt lauku saimniecību labumus, iepazīt Krišjāņa Barona dzīvesvietas, ciemoties viņa dzimtas atzara ģimenē „Jumaros”. Un, protams, priecāties par mežu un lauku ainavām.

Maršruta interesantākie punkti: mazbānīša stacija un trase, stādaudzētava, vecie Baronu kapi, Baložezers, Pāces vilnas fabrika, zirgaudzētava, Liepniekvalka alas, „Jumaru” vecsaimniecība, Valpenes piramīda, Kubalu skola-muzejs, „Jaunsnikeru” žograušī.

Maršruta īpašās iezīmes: daudzveidīgs, kultūrvēsturiskiem un dabas objektiem, atpūtas un izziņas iespējām bagāts maršruts. Krišjāņa Barona bērnības zeme un dzimtas dzīvesvietas.

Garums: ap 40 km, bet atkarībā no vēlmēm iespējamas dažāda attāluma novirzes no pamatapļa un alternatīvas.

Alternatīvas: 1) no Pāces atgriezties Dundagā, 2) sākumā no Dundagas braukt uz Liepniekvalka alām, izlaižot Pāces un tās apkārtnes objektus.

Nepieciešamais laiks: atkarībā no pārvietošanās ātruma, apskates un atpūtas vietu daudzuma, 0,5–1 diena.

Nakšņošanas iespējas: Dundagā (Dundagas pils, tel. 20275095, 29478393; „Jaunmaros”, tel. 29432740; „Krūziņos”, tel. 29174944; „Pūpolos”, tel. 29197900; „Pasaku namiņā”, tel. 29462622) un Pāces „Annēs”, tel. 29452512.

Ceļa segums: asfalts, grants, meža un lauku ceļi.

Maršruta sākuma un beigu punkts: Dundaga.

Maršruta gaita: Dundaga – Pāce – „Kalēji” – Liepniekvalka alas – Valpenes „Jumari” – Kubalu skola – „Būdeni” mājvieta – Gavsenes „Jaunsnikeri” – Dundaga.

Marķējums: ar dzeltenu krāsu uz kokiem, atsevišķos pagriezienos ir stabi ar zaļām velozīmēm.

Alternatīvas: apļveida maršruts, var sākt jebkurā punktā, vai veikt pretējā virzienā.

Velosipēdu noma: Valpenes „Jumaros” (6), tel. 29469425; Pāces „Annēs”, tel. 29452512; Dundagas „Pūpolos” (2), tel. 26554001.

Veikali un kafejnīcas: Dundagā.

Nozīmīgākie apskates objekti

1 Dundagas pils un parks

Lielākā un vecākā (no 13. gs.) pils Ziemeļkurzemē. Ilgajā pastāvēšanas laikā tā piedzīvojusi karus, īpašnieku maiņas, vairākkārt pārbūvēta un divas reizes nodegusi, tomēr atjaunota un pat paplašināta. Pašreizējo izskatu ieguvusi pirms I pasaules kara, šī perioda interjera apdare daļēji saglabājusies otrajā stāvā. Ar Dundagas pili saistās daudz nostāstu un teiku – par rūķišu kāzām un Zaļo jumpravu, par ganiņu u.c. Tel. 29444395. Līdzās pilij ir 21,7 ha liels parks, iekopts jau 17. gs., te aug 48 dažādu sugu koki, 5 dižkoki. Viens no tiem – Naudas ozols, rotājis 1919. gadā Latvijā izdoto 100 rubļu naudas zīmi (mākslinieks H. Grīnbergs). Parku no pils šķir Pāces upes ūdeņu uzpludināts diķis.

2 „Stacija” un bānīšceļš

Mazbānīša stacija – koka ēka, celta 20. gs. 30-tajos gados, darbojās līdz 1968. gadam, kad likvidēja dzelzceļa satiksmi. Tagad – aprūpes nams „Stacija”. Šaursliežu dzelzceļu izveidoja I pasaules kara laikā. 50 km ceļa posmu no Stendes līdz Dundagai vilciens veicis 3,5 stundās. Savulaik bānītis bija viens no galvenajiem apvidus saimnieciskās dzīves rosinātājiem. Velosipēdistiem lietojams dzelzceļa uzbēruma posms līdz vecajiem Baronu kapiem.

3 Pāces vilnas fabrika

Tradicionāls rūpals Pācē kopš 19. gs. beigām. Vienīgā vieta Latvijā, kur veic pilnu vilnas pārstrādi. Pirmās Latvijas Republikas gados šeit velta vadmala. Padomju gados Pācē bija otrs lielākais sadzīves pakalpojumu sistēmas chehs Latvijā, kas pārstrādāja aitu vilnu. Tel. 26151720.

4 Zirgi Pāces „Kalējos”

Saimniecības apskate, izjādes. Ja palaimējas, var nobaudīt ķēves pienu un pavizināties ar drošku. Ganībās arī pussavvaļas un Latvijas brūnās šķirnes govīs. Tel. 26497430.

5 Liepniekvalka alas

Viena no garākajām dabisko alu sistēmām Latvijā (ap 70 m). Smilšakmens alas 1988. gadā atrakusi dabas pētnieku grupa Gunta Eniņa vadībā.

6 Bioloģiskā saimniecība „Jumari”

Krišjāņa Barona dzimtas atzara vecsaimniecība. Iepriekš piesakot apmeklējumu, iespējama iepazīšanās ar saimniecību, pastaigas dabā, zaļu tēja, ozolziļu kafija, pusdienas. Audzē krūmmellenes. Tel. 29469425.

7 Valpene

1290. gada dokumentā par strīdu starp Kursas bīskapu un Rīgas domkapiņu minēta arī „Walpene”. Valpenes pusmuižā dzīvojis un pie Ernesta Dinsberga Kubalu skolā mācījies Krišjānis Barons. Dainu Tēva māte Enģele apglabāta Valpenes kapos, bet māsas bērnu atzars joprojām mīt ciemā.

8 Valpenes piramīda

Ap 9 m augsto akmeņu krāvumu – veltījumu Dainu tēvam Krišjānim Baronam – 1980. gadu vidū izveidojusi Imanta Ziedoņa domubiedru grupa tēlnieka Viļņa Titāna vadībā. Akmeņos iekalti Valpenes ciema māju vārdi.

9 Saustere

Saustere tagadējā iedalījumā iekļauj arī bijušo Mežsausteres un Fondnieku ciemu. Šeit atrodas Kubalu skola – muzejs, te dzimuši vai darbojušies vairāki ievērojami cilvēki: rakstnieks, pedagogs un Kubalu skolas dibinātājs Ernests Dinsbergs, skolotājs un žurnālists Fricis Dravnieks, pedagogs un valodniece Sofija Dravniece, krokodilu mednieks Austrālijā Arvids Blūmentāls. Plašā teritorija tagad patukša.

10 Kubalu skola-muzejs

Nams celts koka guļbūves konstrukcijā 1842. gadā un ir pirmā skola Dundagas novadā (slēgta 1964. gadā). Iejusties Ernesta Dinsberga dzīves un darba vietā, iepazīt atjaunoto sētu un apkārtni var no 1. maija līdz 31. oktobrim, iepriekš piesakoties pa tel. 63254335, 26332238.

11 „Būdeni”

Krokodilu mednieka Austrālijā Arvida Blūmentāla (1925.–2006.) dzimtā mājvieta. Septiņpadsmit gadu vecumā Arvids pieteicās leģionā un aizgāja karā. Ilgu laiku pēc kara nebija ziņu par viņu. Arvida ģimene (māte, tēvs, jaunākais brālis) bija izsūtīta uz Sibīriju. Pēc smaga ievainojuma izārstēšanas Arvids no Vācijas bija devies uz Austrāliju, kur uzsāka kroko-

1

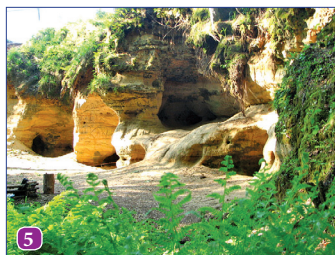
2

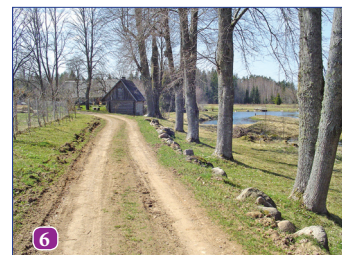
3

4

5

6

8

10

11

12

dilu mednieka dzīvi. Vēstulēs uz Latviju viņš rakstījis, ka nekad nebraukšot atpakaļ, jo nevar uzņemties smagos pārdzīvojumus – redzēt savu dzimtu un māju izpostītu un sagrautu.

12 „Jaunsniķeri”

Iepriekš savlaicīgi piesakoties, veloapļa laikā iespējama dižraušu un pūtelā degustācija, iepazīšanās ar saimniecību. Tel. 26111364.

13 Gavsene

Elma Zadiņa: „Gavsene... kas tad tagad no ciema dzimtām palicis? „Jaunsniķeros”. „Sniķeros” zemi nesaimnieko, mājā gan dzīvo. Gandrīz visas mājas ir nost. „Sprīņģi” vēl ir, bet mantinieki tikai pa vasarām mitinās. Kroni visam uzlika meliorācija – cilvēkiem kaut ko samaksāja, lai mājas nojauktu un cilvēkus pārceltu uz centru. „Klučus”, „Odumus”, „Pupavus”, „Pļavsargus” – tos visus noraka. Tagad ciems ir pagalam tukšs – izvešanas sekas, izjauktas ģimenes, atgriešanās grūtības.”

14 Kārļmuiža

Pēc 1924. gada datiem ciemā dzīvojuši daudzi Kārļi – saimes galvas. Tas tajā laikā bijis slavens vārds. Arī vienām ciema mājām nosaukums ir „Kārļi”. Šie fakti, kā arī tas, ka Dundagas muižu 19. gs. beigū posmā pārvaldījis majorātkungs Kārlis Ludvigs Ferdinands fon Ostenzakens, kurš turklāt 1857. gadā apprecējies ar Klāru fon Keidelu, tautas apziņā radīja pārliecību par ciema nosaukuma saistību ar Kārļa vārdu. „Kārļmuiža nosaukta muižkunga vārdā, bet Klārmuiža, kas atrodas tālāk – muižkunga sievas vārdā.” Minētās sakritības gan nav pietiekams iemesls nosaukuma skaidrojumam.